

Puuetega inimeste arv, suundumused ja osatähtsus rahvastikus, 2010–2017

Mari Kreitzberg

analüüsi- ja statistikaosakonna analüütik, sotsiaalministeerium

Puude raskusaste tuvastatakse puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse¹ alusel ja tähenduses. Puude raskusastme otsuse teeb Sotsiaalkindlustusamet, kaasates vajadusel arstiõppe läbinud spetsialiste. Eristatakse kolme raskusastet, mille sisu erineb vanusegrupiti. Lastel ja vanaduspensioniealistel tuvastatakse puude raskusaste kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajaduse ulatuse ja sageduse järgi ning tööelistel lähtudes igapäevaste tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangute ulatusest. Mõistet *puuetega inimesed* käsitletakse selles kirjutises mõiste *puude raskusastmega kehtiva otsusega isikud* sünonüümina.

Tabel 1. Puuetega inimeste arv, suundumused ja osatähtsus rahvastikus, 2010–2017 (aasta alguse seisuga)

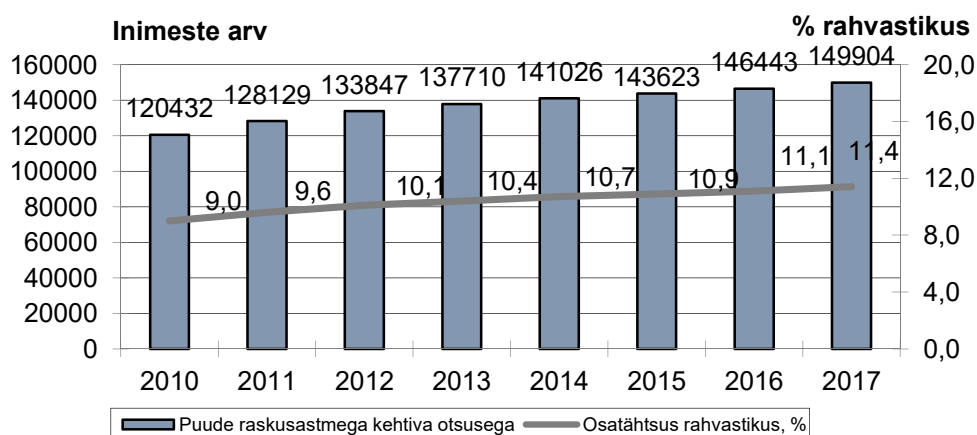
Aasta	Puuetega inimesed	Kasv võrreldes eelmise aastaga, %	Kasv võrreldes 2010. aastaga, %	Osatähtsus rahvastikus, %
2010	120 432			9,0
2011	128 129	6,4	6,4	9,6
2012	133 847	4,5	11,1	10,1
2013	137 710	2,9	14,3	10,4
2014	141 026	2,4	17,1	10,7
2015	143 623	1,8	19,3	10,9
2016	146 443	2,0	21,6	11,1
2017	149 904	2,4	24,5	11,4

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti registri materjalid, Statistikaamet, autori arvutused.

Puuetega inimeste arv kasvab aasta-aastalt. Kui 2010. aasta alguses oli puuetega inimesi 120,4 tuhat, siis 2017. aastaks lisandus veel ligi 30 tuhat (29 472) ja nende arv jõudis 150 tuhande piirimaile. Viimaste aastate aastane kasv on olnud paari protsendi piires ja 2010. aastast kokku on arv kasvanud veerandi võrra.

Kuna Eesti rahvastik pigem kahaneb (vaatlusperioodil oli 15 493 inimest vähem, s.o 1,2%), kasvab puudega inimeste osatähtsus rahvastikus mõnevõrra kiiremas tempos – 2010. aastast on puudega inimeste osatähtsus rahvastikus kasvanud 9,0%lt 11,4%le ehk enam kui neljandiku võrra (26,7%).

¹ Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse eesmärk on puuetega inimeste iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja võrdsete võimaluste toetamine ning õppimise ja töötamise soodustamine puudest tingitud lisakulude osalise hüvitamise kaudu. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus – Riigi Teataja.

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti registri materjalid, Statistikaamet, autori arvutused.

Kuna keskmine oodatav eluiga pikeneb ja eakate osakaal rahvastikus kasvab, st Eesti rahvastik vananeb, võiks arvata, et puudega inimeste arvu kasvu taga on ennekõike vanemaealised. Tegelik statistika kinnitab, kuid ka lükkab selle arvamuse ümber – onoleb näitajast, mille põhjal järelduse teeme.

Tabel 2. Puudega inimeste arv vanusegrupiti, suundumused ja osatähtsus rahvastikus, 2010–2017

Aasta	Isikuid			Aastane muutus, %			Osatähtsus puuetega inimeste koguarvus, %		
	Vanusegrupp			Vanusegrupp			Vanusegrupp		
	Kuni 15-aastased	16 kuni 62-aastased	Vähemalt 63-aastased	Kuni 15-aastased	16 kuni 62-aastased	Vähemalt 63-aastased	Kuni 15-aastased	16 kuni 62-aastased	Vähemalt 63-aastased
2010	6 791	43 264	70 377				5,6	35,9	58,4
2011	7 825	47 613	72 691	15,2	10,1	3,3	6,1	37,2	56,7
2012	8 645	49 926	75 276	10,5	4,9	3,6	6,5	37,3	56,2
2013	9 214	50 879	77 617	6,6	1,9	3,1	6,7	36,9	56,4
2014	9 862	52 098	79 066	7,0	2,4	1,9	7,0	36,9	56,1
2015	10 469	53 267	79 887	6,2	2,2	1,0	7,3	37,1	55,6
2016	11 164	54 271	81 008	6,6	1,9	1,4	7,6	37,1	55,3
2017	11 895	56 100	81 909	6,5	3,4	1,1	7,9	37,4	54,6

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti registri materjalid, autori arvutused.

Tõepoolest, absoluutarvudes annab puuetega inimeste arvu kasvu suurima panuse vähemalt 63aastaste vanusgrupp, kuna nende osakaal on sihtgrupis oluliselt suurem kui tööelistel ja lastel kokku. Kui aga vaadata eri vanuses puuetega inimeste arvu kasvutempot, siis lastel on aastaid olnud see kordades kiirem kui tööelistel või vanemaealistel. Kusjuures kõige aeglasem on aastaid olnud kasvutempo just vähemalt 63aastaste vanusegrupis. Tulemuseks on, et laste osatähtsus puuetega inimeste seas on 2017. aastaks kasvanud 41%, tööeliste osatähtsus 4%, kuid vanemaealiste osatähtsus on võrreldes 2010. aastaga vähenenud 7%.

Kui vaadata, mis haigused on puuetega inimeste arvu kasvu põhjustanud, siis puude tuvastamisel põhidiagnoosina määratletud haiguste rühmad on vanusegrupiti erinevad. Lastel on suurema panuse kasvu absoluutarvuna põhidiagnoosi alusel andnud psüühika ja käitumishäired (F-rühma² diagnoosid) – 2010. aastaga võrreldes on 2017. aastaks lisandunud 3324 last. Järgnevad hingamisteede haigused (J-rühma diagnoosides domineerib

² Rahvusvaheline haiguste klassifikaatori (RHK 10) järgi. <http://rhk.sm.ee/>.

astma) – 692 last, ja muud klassifitseerimata sümptomid, tunnused ja kliiniliste ning laboratoorsete leidude hälbep (R-rühma diagnoosid) – 473 last. Just selles rühmas on kasv olnud kõige kiirem – ligi 6,8 korda. Kasvu kiiruse järgi vaadates järgnevad laste psüühika- ja käitumishäired, mis 2010. aastaga on kasvanud 3,4 korda, seejärel seedeelundite haigused (K-rühma diagnoosid) ligi 1,9 korda ja teatavad nakkus- ja parasiithaigused (A- ja B-rühma diagnoosid) üle 1,8 korda. Kuna kaks viimati mainitud diagnoosigruppi esinevad puudega laste põhidiagnoosidena suhteliselt harva, ei suurenda nende kiire kasv oluliselt puudega laste arvu.

Tööealistel (16–64aastastel) on suurema panuse kasvu absoluutarvuna põhidiagnoosi alusel andnud psüühika- ja käitumishäired – võrreldes 2010. aastaga on 2017. aastaks lisandunud 8735 inimest. Järgnevad lihasluukonna ja sidekoehaigused (M-rühma diagnoosid) 2150 inimesel, ja siseseretsiooni-, toitumis- ja ainevahetushaigused (E -rühma diagnoosid) 1110 inimesel ning selles rühmas on kasv olnud üks kiiremaid (kiirem, s.o 1,7 korda oli see vaid R-rühma diagnooside puhul, kuid selle rühma osatähtsus põhidiagnooside seas on väike) – ligi 1,6 korda. Kasvu kiiruses järgnevad tööealiste vanuserühmas psüühika- ja käitumishäired, mis 2010. aastaga on kasvanud ligi 1,5 korda ja lihasluukonna haigused 1,33 korda.

Vähemalt 64aastastel on suurema panuse kasvu absoluutarvuna põhidiagnoosi alusel andnud lihasluukonna ja sidekoehaigused – 2010. aastaga võrreldes on 2017. aastaks lisandunud 2433 inimest. Järgnevad psüühika ja käitumishäired – 2064 inimest; siseseretsiooni-, toitumis- ja ainevahetushaigused – 1561 inimest ning kasvavad (C-D48 rühma diagnoosid) – 1529 inimest. Kuid kõige kiiremini kasvas põhidiagnooside arv puude tuvastamisel selle vanuserühma inimestel siseseretsiooni-, toitumis- ja ainevahetushaiguste rühmas – 1,8 korda, sellele järgnevad kuse- ja suguelundite haigused (N-rühma diagnoosid), naha- ja nahaaluskoe haigused (L-rühma diagnoosid) ning psüühika- ja käitumishäired, mis kasvasid vastavalt 1,46 korda, 1,45 korda ja 1,44 korda. Kuna põhidiagnoosidena kuse- ja suguelundite haiguste ning naha- ja nahaaluskoe haiguste osatähtsus puudega eakate puhul on väga väike, ei avaldanud need olulist mõju puudega eakate absoluutarvu kasvule vaadeldud perioodil.